

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

HAVNØ VINDMØLLE

MARIAGERFJORD KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

19.10.2011
Troels Østergaard Jørgensen
2011-7.82.07/846-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Mariagerfjord Kommune
Havnøvej 40, 9560 Hadsund
Havnø Vindmølle
1964
Vindmøllen (1842)

BYGNINGSBESKRIVELSE

På en bakketop ved Mariager Fjords nordlige bred, ligger Havnø Vindmølle.

Møllen er af hollandsk type med kælder og jordomgang. Undermøllen er opført af kampesten, den ottekantede overmølle er opført af egetræ og den løgformede møllehat er opført af fyrretræ. Begge dele er beklædt med strå. Møllekroppen har små, hvidmalede opsprossede vinduer og sortmalede revledøre. Møllen er udstyret med svans og krøjevogn. Møllevingerne har hækværk til montering af sejl.

I det indre er bevaret en del inventar, blandt anden en melkværn med rhinske sten, en skallekværn med engelske sandsten samt blæsemaskine, grynsorterer og tromlesigte. Møllen er komplet udstyret og funktionsdygtig og kører som museumsmølle. Møllens indre fremstår generelt meget velbevaret, dog er der af publikumshensyn tilføjet et gelænder omkring et trappehul. I kælderen findes klinkegulve. Stenvæggene er kalket hvide, mens træværket opefter i møllen fremstår ubehandlet.

BYGNINGSHISTORIE

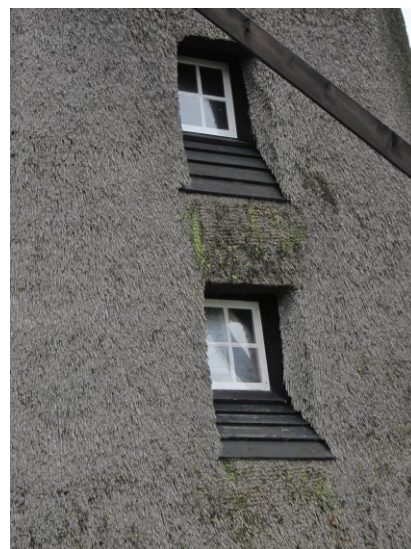
I 1816 købte Christen Kjeldsen herregården Havnø og påbegyndte flere store produktionsændringer. Tidligere havde fæstebønderne kørt herremandens korn til mølle, men da dette arrangement var ophørt ved hoveriets afskaffelse i slutningen af 1700-tallet, stod en mølle højt på ønskesedlen. Det lykkedes derfor i 1842 at få opført en mølle, der kunne male korn til gårdens eget forbrug samt gryn til salg. Christen Kjeldsen søgte om at få tilladelse til at lade møllen arbejde for egnens bønder, men da møllen lå for tæt på Korup vand- og vindmølle fik han ikke tilladelsen. Det blev dermed kun en forholdsvis lille produktion, møllen skulle formale, og der blev derfor ikke brugt midler til fornyelser i tiden frem mod 1927, hvor mølledriften ophørte. Møllen henstod derefter i mange år og forfaldt med den stort set originale indretning.

Havnø Mølle blev i 1961 besøgt af Nationalmuseets mølleekspert, Anders Jespersen, der fattede interesse for den, hvilket førte til fredningen i 1964. En aldrig fuldført restaurering blev igangsat i 1970 i samarbejde mellem den daværende ejer, Hadsund Kommunes Beskæftigelsesafdeling, og Nationalmuseet. I 1993 var møllen i dårlig forfatning, og det var på tale at ophæve fredningen. Det lykkedes dog i stedet at skabe fornyet interesse for møllen, og den blev i 1994 overtaget af Hadsund Egns Museum, der i årene 1995-2001 gennemførte en gennemgribende istandsættelse.

Møllen blev tilgængelig for offentligheden i 2001, og ved særlige lejligheder males der atter korn på stedet. Havnø Mølle er i dag den eneste tilbageværende af de vindmøller, der eksisterede i Nordjylland før mølleprivilegiets afskaffelse i 1860.

Nordjyllands Historiske Museum 2011

KILDER

Hadsund Egns Museum: Havnø Mølle (pamflet)
www.havnoe.moelle-forum.dk

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Havnø Vindmølle knytter sig til møllens hævede placering på en bakke, med frit udsyn over Mariager Fjord, som giver en optimal placering for vinden. Ligeledes har møllen stor miljømæssig værdi for det omgivende landskab, idet dens meget karakteristiske silhuet virker særdeles effektiv mod det flade, kultiverede landskab langs fjorden, som domineres af udstrakte landbrugsarealer.

Kig mod Mariager Fjord

KULTURHISTORISK VÆRDI

Møllens kulturhistoriske værdi er dels knyttet til møllens status som værende den ældste vindmølle i Nordjylland, med opførelsesåret 1842 skåret ind i hattehjulet, og dels til funktionen som kornmølle for den tæt ved beliggende herregård Havnø. Selve møllens eksistens har kulturhistorisk værdi, idet møllen oprindeligt blev opført som følge af hoveriets ophævelse, hvilket medførte at herregårdens korn ikke længere blev kørt til mølle af fæstebønderne. Derfor måtte der opføres en mølle tæt ved herregården.

ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi er knyttet til møllens funktionsbestemte og karakteristiske hovedform, med den løgformede møllehat, som giver møllen, med tilhørende vinger, en let genkendelig silhuet på lang afstand. Hertil kommer den indre opbygning med kælder, kværnloft, stjernehjulsløft og hatloft, som viser en tydelig funktionsbestemt opbygning af de mekaniske elementer, der indgår i møllens maskineri.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I det ydre er de bærende fredningsværdier knyttet til møllens hovedform og konstruktion med den kampestenssatte undermølle og stråttækte overdel samt møllehat. Hertil kommer møllevinger, svans og krøjeværk samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre er de bærende fredningsværdier knyttet til alle oprindelige konstruktioner og bygningsdele, herunder den bærende konstruktion i egetræ, den syede stråttækning, inddeling i lofter samt mølleinventar og maskineri i form af hattehjul, kronhjul og stjernehjul samt tilhørende aksler og lejer, bremse, melkværn, tromlesigte og grubbekværn. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.